

עלון זגלמביה

זאגלעמביער צייטונג

מידעון מס' 6 ניסן תש"ס אפריל 2000

ארגון עולמי של יוצאי זגלמביה
Zaglembe World Organization

יוצאי זגלמביה - כנס דורות
סוכות תשס"א
16-19 באוקטובר 2000

קהילות זגלמביה

- Będzin
- Sosnowiec
- Dąbrowa
- Zawiercie
- Czeladź
- Siewierz
- Sławków
- Wolbrom
- Dańdówka
- Gołonóg
- Grodziec
- Kazimierz
- Klimontów
- Ksawera
- Łagisza
- Maczki
- Milowice
- Modrzejów
- Niemce
- Niwka
- Piaski
- Porąbka
- Strzemieszyce
- Zagórze
- Ząbkowice

בית הכנסת בצילדז' ב-1917
The Synagogue in Czeladz in 1917

טקס הסרת הלוט מעל המצבה שהוקמה על חורבות בית הכנסת בצילדז'
Unveiling ceremony of the monument of the Czeladz's Synagogue

ארגון יוצאי קהילות זגלמביה בפולין. רח' פרישמן 23 ת"א 63561, ישראל. טל: 03-5270919
Zaglembe World Organization. 23 Frishman St. Tel Aviv 63561, Israel. Tel: 972-3-5270919

יוצאי זגלמביה – כנס דורות

ידידי וחברי, יהודי זגלמביה בארץ ופזולט.

אנו ממיינים את כל יוצאי זגלמביה בארץ ובח"ל לבוא ולהשתתף באירועים חשובים אלה ולהביא אתם את משפחותיהם ליום המידע ובכך להנציח את קהילתנו הקדושה.

בכנס נקיים דיונים על נושאים שונים שיהוו בסיס לתוכניות העבודה של הארגון לשנים הבאות. בתוכניות עבודה אלה ישולבו צעירים מהדור השני למעשה, בהתארגנות לקראת כנס זה פעילים רבים מבני הדור השני והם גם אלה שיזמו פרויקט זה. יש לקוות שמפגש זה יהווה הזדמנות ליצירת קשר בין צעירי זגלמביה מהארץ והעולם, קשר בשפתם הם ובאמצעים החדשים והמקובלים היום, קשר שיועיל בעתיד לניהול הארגון.

ידידי וחברי, תכננו את זמנכם כך שתוכלו לבוא ולהשתתף במפגש רבתי זה. בואו עם בני ביתכם וכבדו אותנו בנוכחותכם. ואילו, אנחנו, המארגנים והפעילים נעשה הכל כדי שתרגישו בטוב ותייהנו במפגש זה. אנו תקווה שהכנס יצליח וישיג את המטרות שהצבנו לעצמנו.

לקראת חג הפסח הקרוב אני מאחל לכל יוצאי זגלמביה בארץ ובעולם - חג שמח וכשר.

אברהם כרין - יו"ר הארגון

עם תחילת המילניום החדש ו-55 שנה לאחר הניצחון על גרמניה הנאצית, החליט ארגון יוצאי זגלמביה בארץ לקיים כנס עולמי של כל יהודי זגלמביה, לדורותיהם. הכנס יערך השנה, בחול המועד סוכות, 16-19 באוקטובר 2000, בישראל.

מלחמת העולם השנייה פיזרה אותנו, שארית הפליטה של יהודי זגלמביה, לכל היבשות. יהודים יוצאי זגלמביה נמצאים בצפון אמריקה ודרומה, באירופה ואף באוסטרליה הרחוקה. אבל רוב רובם של אנשינו חיים בישראל. בכנס הזה יפגשו, אנשי זגלמביה מכל העולם ומכל הדורות. תהייה זו הזדמנות לרבים מחו"ל להכיר את מדינת ישראל ותרבותה.

הכנס יערך בסימון מפגש הדורות, כולל דור שני ושלישי ומסמל מעבר של המשך הנצחת השואה מדור ראשון לדורות הבאים. אם אנו רוצים לשמר את הזיכרון והתרבות של קהילות זגלמביה, עלינו להעביר את תולדותיה מאב לבן ומבן לבן.

תוכנית הכנס תכלול סיורים וטקסים באתרים שונים בארץ. דגש מיוחד יושם על יום המידע בו תועבר אינפורמציה על זגלמביה. אנשי הדור הראשון יוכלו לספר את קורותיהם וכל קהילה וקהילה תוכל להיפגש ולהעלות זיכרונות. את הכנס יחתום ערב סיום חגיגי במלון דן פנורמה תל-אביב.

ארגון יוצאי זגלמביה מתכבד להזמין אתכם לכנס בין-לאומי

יוצאי זגלמביה - כנס דורות

הכנס יתקיים בחול המועד סוכות תשס"א 16-19 באוקטובר 2000

תכנית הכנס:

יום חמישי ה-19 באוקטובר
08.30 - אירוע הניווט ע"ש סרן גל לב-רן

19.00 - ערב סיום חגיגי במלון דן פנורמה ת"א
בנוכחות אישי ציבור:

ברכות, סיכום הכנס
טקס חלוקת פרסים והערכות
תוכנית אומנותית עשירה

* ייתכנו שינויים בתוכנית. תכנית מפורטת עם לויז מדויק תימסר בהמשך.

הרשמה:

דמי השתתפות בערב הסיום (כולל כיבוד) - 100 ש"ח למבוגר. 75 ש"ח לבני נוער - עד גיל 20. התשלום בשיק לפקודת ארגון יוצאי זגלמביה. ניתן להשתתף בכל ימי הכנס או בחלק מהם תמורת תשלום כיסוי ההוצאות.

את דמי ההשתתפות, עבור ערב הסיום, יש להעביר ל:

- סלה הוברפלד - באולם הארגון הפתוח בימי ד' בערב.
- משה מגר - ז'בוטינסקי 47 חולון 58279 טל: 03-5057873
- הדסה קנטור - יהודה הנשיא 16 ר"ג 52376 טל: 03-6775605
- שאול שטרנפלד - מרגלית 31 חיפה 34463 טל: 04-8256067
- יונה קובו - וייס 4 ת"א 69124 טל: 03-6416173

יום שני ה-16 באוקטובר
פתיחת הכנס באתר ההנצחה ליהדות זגלמביה במודיעין
סיור מודרך בנאות קדומים
משטרת לטרון - מוזיאון השריון
אנדרטת "גווילי האש"

יום שלישי ה-17 באוקטובר
ירושלים

ביקור ביד ושם
טקס בבקעת הקהילות
יום סיור מודרך בירושלים

יום רביעי ה-18 באוקטובר
מפגש בין-דורי: יום סדנאות הרצאות ותצוגות

רב שיח בנושא - הדור השני
הרצאה - חיפוש שורשים מאת ג'ף צימבלר
סדנאות - לימוד השואה באמצעות המחשב
ביתנים - מחשוב, הקרנת סרטים, תיעוד, ספרים, עבודות תלמידים

נא אשרו השתתפותכם עד ליום 15.6.2000 על מנת שנספיק להיערך בהתאם.

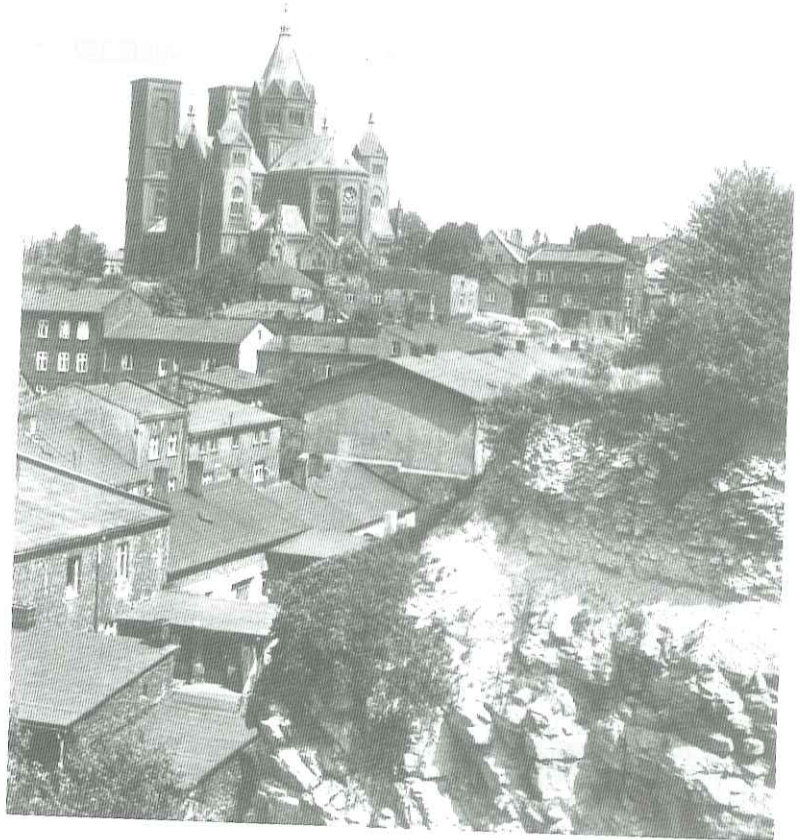
בואו בהמוניכם עם בני ביתכם לכנס יוצאי זגלמביה

צ'לדז' - עיירת הגבול

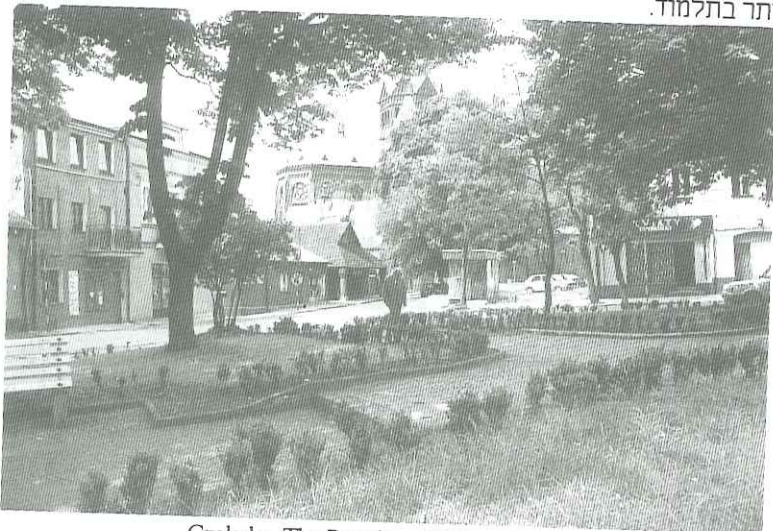
חשובים בעולם הרבנות. משפחת שטנצל שהרב ר' שלמה יליד העיר כיהן כראש ישיבה ומו"צ בסוסנוביץ, משפחת פרומר שישיבה בצ'לדז', ואחד ממנה הגאון רבי אריה צבי פרומר בכינויו הנודע "הרב מקחיגלוב" זכה לעלות ולהגיע להיות ראש הישיבה האחרון של הישיבה המהוללת הגדולה בלובלין "ישיבת חכמי לובלין". משפחת פרומר התייחסה לצאצאי בית הצדיק רבי משה המבורגר אב"ד בבנדין שהיה גיסו של הצדיק החסידי הנודע רבי אלימלך מליזנסק והצדיק רבי בריש פרומר מאושפיצין.

הקהילה היהודית בעיירה צ'לדז' מנתה לפני הכיבוש הנאצי קרוב ל-2,000 נפש. לראשונה עסקו יהודי הגליל בחקלאות, ובמרוצת השנים נעשו לסוחרים ורוכלים. ההתפתחות העיקרית של האזור הזה חלה בתקופה האחרונה הודות לתיעושו והפיכתו למרכז למלאכה, למסחר ולתעשייה, וכן הודות למכרות הפחם שהתרכזו בזוגלמביה שספקו את הפחם לכל פולין.

המניין הראשון במקום התלכד בבית נחמיה שטרוכליץ שמעל המקווה. נפרץ קיר בבית, התקינו בקיר חלון מעוגל ומאז נקרא מקום זה בשם "בית המדרש" ועל ידו עזרת-נשים. מהמניין המצומצם הראשון צץ בית-המדרש הגדול שמילא גם מקום בית-כנסת. ואין לפסוח על השטיבלעך של החסידים בעיר. בבית אברהם הסנדלר נפתח שטיבל לחסידי וולברום. עם ריבוי חסידי גור במקום נפתח גם שטיבל גורי, וכן גם שטיבל של חסידי רדומסק וקרימלוב. היו גם חסידי אלכסנדר שלא הספיקו להגיע לשטיבל מיוחד משלהם, והם התלכדו מסביב לבית המדרש. הנעלה. לבעלי התפילות בבית המדרש נמנו: ר' יוסף אפשטיין (בעל השחרית), ר' משה לייב פאסקה (בעל המוספים), ור' יעקב היידה בעל תוקע. ר' יצחק ברין נחשב לראש חסידי גור ועבר אחר זה לוורשה. ר' ליפה פישמן היה בעל התפילה הגורי. עם התפתחות הישוב נתוספו מנינים לתפילה מטעם איגוד בעלי-מלאכה ופועלי אגודת-ישראל. בצ'לדז' היה ה"חדר" המוסד היסודי לחינוך הילדים. בגיל ארבע התחילו ללמוד והילדים נשארו משך שנים בחדר ורכשו להם ידיעות רחבות בתורה, נביאים, משנה ועוד יותר בתלמוד.

Czeladz - The center. צ'לדז' - מרכז העיר

Czeladz - The Rynek. צ'לדז' - הרינק

צ'לדז' השוכנת על גדות נהר בריניצה, במרחק של כחמישה ק"מ בערך מבנדין, נמצאה מחוץ לתחום המושב היהודי עוד בתקופת הממלכה הפולנית, לפני כיבושה בידי הרוסים. היסטוריונים פולניים נוטים להניח שהרוסים היו אלה אשר פתחו את שעריה ליהודים שהפכו לעיר חסידיית ככל העיירות היהודיות בתחומי פולין. עיר שבה מרכזי תורה ויראה, חסידות וצדיקות, וישבו בה לומדי תורה ורבנים שיצא להם שם בכל פולין, וספריהם הוציאו להם מוניטין בספרות הרבנית.

בעיית "חסד של אמת" היתה רצינית במשך זמן רב ועוררה תסיסה והתמרמרות רבה על האפליה ואי-הסדרים במתן "חסד אחרון" לנפטרי העיר, ש"בדלית ביריה" נאלצו להובילם לבית העלמין הבנדינאי במרחק רב. התארגנה אפוא קבוצת אנשים שקבלה על עצמה לקחת את העניין לידיה ולהגיע לבית עלמין משלה. נקנתה קרקע למטרה זו באמצע הדרך בין בנדין לצ'לדז', ובחנותו השתתפו כל בני העיר עם אורחים רבים מהסביבה, ונערכו "הקפות" סביב המגרש, ואף עסקני קהילת בנדין הביעו סיפוקם על "מעשה רב" זה מצד קהילת צ'לדז', ומאז ניתק הקשר האחרון עם קהילת בנדין, ואף נבחרה מועצה ל"חסד של אמת" שהתמסרה למצווה קדושה זו, מבלי להתחשב בשום תנאים קשים (חורף, גשם ושלג, יום או לילה), ועבדה אף במקרים של הסתכנות ממשית.

בעוד שצ'לדז' הכללית שופעת פרטים על שנות קיומה ועברה הגדול - אין כמעט מסמכים היסטוריים הדנים בתולדות היהודים ובהתיישבותם בצ'לדז'. יש מקום להשערה שיהודים ישבו בעיר עוד לפני שנת 1443. אז גורשו משם בגלל סיבה לא ידועה. כנראה שאף בית-עלמין יהודי היה קיים שם. מאז גרושם משם יצאה העיר מחוץ ל"תחום המושב" ליהודים בפולין. רק בתקופת השלטון הרוסי בפולין נפתחה צ'לדז' ליישוב יהודי. עוד לפני תחילת הישוב בצ'לדז' כבר ידעו עליה מבריחי-גבולות בתור נקודה חשובה השוכנת על הגבול, ובקפיצה אחת אתה מדלג מצ'לדז' הפולנית-רוסית לשליה הגרמנית. רוכלים יהודים כבר היו מגיעים לכאן וחייטים נודדים כבר היו לנים בכפר לילות בודדים בתי איכרים אמידים בתקנם להם מעיל או בגד. מסתבר שכמה יהודים נקלעו לצ'לדז' לפי זכויות מיוחדות עוד לפני רשיון ישיבתם מטעם השלטון הרוסי. היהודים הראשונים, חלוצי הישוב היהודי בצ'לדז', עסקו במסחר סיטוני וקמעונאי ובכל מלאכה, ובהם ספקים במקצועות שונים למכרות הגדולים.

מצבת קבר האחים בבית הקברות בצ'לדז'
The Tombstone at the cemetery in Czeladz

יהודי העיר, על אף חילוקי הדעות וההשקפות השונות שביניהם חיו בה כבני משפחה גדולה אחת, מאחד ולא היו הבדלי-מעמד גדולים בין תושבי העיר. היהודים חיו חיי-כבוד ומעין שותפות גורל שרדה בין אדם לחברו, שותפות שהיתה מלווה יחס של כבוד הדדי. ציבור זה מנה חכמים ולמדנים, חסידיים ואנשי מעשה ועסקני ציבור. בין המשפחות הראשונות שהתיישבו בעיר נמנו משפחות, שטנצל, פרומר, שוויצר, קליינר, היידה, רחנברג, ברוך, קליינמן, ברמן, רכניץ, שטרוכליץ, פישמן ועוד. שמה של צ'לדז' מכר כמקום הולדת אישים

אב גרודז' והשני בשט"ל בהצדו של נהמ"ד שמואל ק"ג שבת בתו המהר"א
 בחצרו של ר' מנחה וביה"ס לבנות דתיות "בית יעקב". הנוער הדתי שלא
 הסתפק בחדרי המקומיים נסע ללמוד בבתי הספר בבניין הסמוכה ובעיקר
 לביה"ס "יטודי התורה" או "האגודה" כפי שנקרא בפי כל. לחנוך כללי שמשו
 מספר בתי ספר עירוניים ובראשם ביה"ס הותיק ברחוב בנדזינסקה ואלה שגן
 בלימודים על יסודיים למדו עפ"ר בגימנסיות שבבניין. כאן יש להזכיר את גן
 הילדים היהודי בראשות רגינה גלטר, שבו התחילו הילדים את "צעדיהם"
 החינוכיים הראשונים.

טקס הסרת הלוט מעל המצבה שהוקמה לזכר קדושי צ'לדז' בהר ציון בירושלים
 Unveiling of the monument in memory of the Czeladz martyrs in Jerusalem

רוב יהודי צ'לדז', ותיקים כשרידי השואה נמצאים בישראל ומעורבי
 תחומי החיים, הם מונים בישראל מעל ל- 100 איש. כמה עשרות א
 לארה"ב ובעיקר לניו יורק ולוס אנג'לס וכן נמצאים בודדים באירופ
 צרפת, בלגיה, אנגליה ונורבגיה) ואף באוסטרליה הרחוקה.

בספטמבר 1970, 25 שנה לאחר גמר המלחמה, הוסר הלוט מעל מ
 קדושי צ'לדז'. המצבה הוקמה במרתף השואה, בהר ציון אשר
 בטקס השתתפו 75 איש מיוצאי צ'לדז' מכל חלקי הארץ ואף הגיע נ
 באותו מעמד הודלקו ששה נרות לזכר ששת המיליונים, נשמע
 ולבסוף נערכו אזכרות לקדושי השואה ולנפטרים לאחר המלחמה ו
 אמר קדיש, ברטט של קדושה ויראת כבוד.

על פי : ספר סוסנוביץ (א), 1973, ע"מ, 320-327. (ב), 1974, ע"מ, 365-369.

בית הקברות היהודי בצ'לדז'

מאת: אברהם גרין

בתחילה קברו יהודי צ'לדז' את מתיהם בבית הקברות שבבניין. כ
 בתי הקברות בבניין הוקם בצ'לדז', על גבול בניין, בית קברות ו
 אמור לשמש את קהילת בניין וקהילת צ'לדז' גם יחד. על פי אנתונ
 נפתח בית הקברות בתחילת מלחמת העולם הראשונה, ב- 1915,
 הקהילה עד לחיסול הגטאות ב- 1943.

לאחר המלחמה, נפרצה חומת בית הקברות והמצבות, בחלקן, נגנבו
 באמצע שנות השמונים ביקר במקום מוניק סטבסקי, יליד צ'לדז'.
 הקברות זעזע אותו והוא לקח על עצמו את מלאכת שיפוץ בית ה
 חשבונו הוא. במהלך השיפוץ הוקמה חומה חדשה מסביב לבית
 המצבות ההרוסות והשבורות, עד כמה שניתן היה, הוקמו מחדש.
 נוקה ולבסוף הועברו לשטח בית הקברות עצמותיהם של כ- 100
 שנהרגו בעת חיסול הגטאות ומדקו לבור בקרבת הגטו. הם נקבו
 מיוחדת בקבר אחים.

בקיץ 1988 התקיים הסיור המאורגן הראשון של יהודי זגלמביה במ
 "עליה לקברי אבות". בסיור השתתפו כ- 140 איש מהארץ ומחו"ל
 האחים התקיימה עצרת התייחדות מרגשת. תפילה נאמרה על ידי
 אמר הציבור כולו, אברהם גרין נשא דברי הספד במעמד זה ורא
 צ'לדז' מר בליזניצקי וסגנית ראש עיריית בניין, הגב' אימילצ'יק נע
 בסיום העצרת, הניח מוניק סטבסקי זר למרגלות מצבת קבר האחים.
 סיור מאורגן בזגלמביה, הביקור הראשון הוא בבית הקברות
 להתייחדות עם היקרים שזכו להגיע לקבורות.

מוניק סטבסקי בזגלמביה - Monik Stavsky

בית הקברות, מאז השיפוץ ועד היום מוחזק על ידי מוניק סט
 מסתפק רק בתשלום אחזקתו, אלא מבקר בו לעתים קרובות.
 לאחרונה, מקיימת הנהלת הארגון דיונים עם הקהילה היהודית בק
 השלטונות המוניציפאליים המקומיים בקשר לשיפוצם, שימורם וא
 כל בתי הקברות היהודיים באזור זגלמביה. אנו תקווה שפרטים ע
 לפרסם בגיליון הבא של עלון זגלמביה. מכל מקום, מוניק סטבסקי
 באופן רשמי שהוא ימשיך לטפל ולהיות אחראי לשיפור, שימור וא
 הקברות בצ'לדז'.

בשנים האחרונות נוספה לפעילות החסידית - פעילות ציונית והוקמו קנים של
 השומר הדתי (ראש הקן אשר פישל), בית"ר (צבי שטרוכליק), גורדוניה (פלה
 אורמן) ועוד. פעילות הסיניפים מושפעת ומתואמת ע"י הסיניפים בבניין
 ובסוסנוביץ. פעילות זו הביאה בין היתר לעלייתם של מספר לא מבוטל של
 בני העיר כחלוצים לארץ ישראל. יהודי העיר מכל השכבות, ליוו את העולים
 ארצה לא רק בשירה ובזמרה אלא אף בברכה ובתקווה.

יהדות צ'לדז' נהלה פעילות ציבורית ענפה, כך אנו מוצאים קופת גמ"ח גדולה
 (בראשה עומד ר' חיים שוויצר והיא מנוהלת ע"י שאול פומרניץ), חב' ביקור
 חולים (בראשה שאול שוורצבוים, אהרון גלברד, מנדל בח'יקובסקי, משה לייב
 פסקה, לייב קאוואן ועוד), חב' הכנסת כלה וכמובן חברה קדישא (בראשה
 שלום ליפל, בריש היידה, חיים ווינברג ועוד). ארגון הנשים "פרייען פאריין"
 מקיף את רוב נשות העיר ובראשו עומדת הרבנית לוונטהל, לייציה רכניץ,
 חנה גרין, איטאלע גלברד, פייגעלע גלברד, רחל לאופר ועוד. הוקם ארגון
 ט.א.ז. (T.O.Z.) רב משתתפים חו הפעם הראשונה שהנהלתו היתה מורכבת
 מהדור השני שעד אז היה רחוק מפעילות ציבורית. באשר לפעילות
 המוניציפאלית, היתה תקופה ומועצת העיר כללה שלושה יהודים
 (לאווינקנס) : ר' חיים שוויצר, הרמן רכניץ וחנה גרין לבית היידה (הרמן רכניץ
 היה אישיות ציבורית מקובלת על כל שכבות הציבור, כולל הדתיים, על אף
 שלא היה דתי במובן המקובל דאז). בעיריה גברה פעילות האנדקיים
 האנטישמיים וכתוצאה מה צומצמה הפעילות המוניציפאלית היהודית.

יוצאי צ'לדז' בטקס במרתף השואה בהר ציון בירושלים
 Survivors of Czeladz at the ceremony at mount Zion in Jerusalem

בפרוץ מלחמת העולם השנייה, ניסו יהודים רבים לברוח מן העיר מזרחה, אולם
 רובם חזרו ורק מעטים אכן ברחו ואף הגיעו לרוסיה. בעת החזרה לעיר נקלעו
 רבים למצבים מסוכנים ומספר יהודים אף נרצחו כמו שלושה בנים של ר' משה
 מרדכי קופרברג שנרצחו בגשר סלבקוב. כבר בשנת 1940 התחילו לאסוף
 יהודים ולשלוח אותם למחנות עבודה בגרמניה ופעילות זו נמשכה עד 1943.
 בשנת 1941 הועברו היהודים אל הגטו בדרום-מזרח העיר והוקמה הנהלה
 בראשות פחמנטיר מבניין שנשלח מטעם היוזנראט בסוסנוביץ.
 החיים היהודיים בגטו המשיכו להתנהל אולם הלכו והצטמצמו לאחר שמדי
 פעם נשלחו משלוחים נוספים למחנות, עד שבמאי 1943 חוסל הגטו והיהודים
 המעטים הנוותרים נשלחו לגטו קמיונקה שבבניין, מכאן נשלחו לאושוויץ יחד
 עם אחרוני יהודי זגלמביה.

*****

תיאטרון "יידישפיל"

מאת: שמואל עצמון

ראשיתו של התיאטרון בעמינו בפרודיות שחיברו יהודים באיטליה במאה 16. אולם רק ב-1875 כאשר אברהם גולדפארן ייסד תיאטרון יהודי בורמני וחבר שפע של מחזות, החלה פריחת התיאטרון היידי שהיה למנוף כביר ע הפצת תרבות, הווי ובידור בקרב המוני ישראל באירופה ובאמריקה. כיום, כשתרבות ישראלית עכשווית הולכת ומתפתחת עם סגנון וקווי או עצמאיים משלה, אל לנו לשכוח את המקורות מהם ינקה ועדיין יונקת תרב ייחודית זו, שהרי כל תהליך יצירה עכשווי אינו יכול להיות נטול לחלוט מהשפעות העבר, לכל תהליך יצירה אמיתי ישנם שורשים הנטועים עמ וממשיכים להזינו גם מבלי דעת.

במדינת ישראל נוסד ב-1987 "תיאטרון היידישפיל" - תיאטרון רפרטוא בשפת היידיש שהינו תיאטרון היידיש היחיד בעולם שכל שחקניו ויוצ יהודיים. התיאטרון נוסד במטרה לשמר, לטפח, ולחשוף את עושרה גדול וחשיבותה של תרבות תיאטרון היידיש, במטרה לגבש להקה של יוצ ושחקנים שיהוו גרעין פעיל ביותר, בעל איכות אומנותית ורמה מקצוע גבוהה, ובמטרה להחזיר ליידיש את חינה עממיותה ותפארתה, ובכך לש על קשר עם רבות דוברי השפה ועם אוהבי היידיש שמורשת תרבותית 1000 השנים קרובה ללבם. במשך שנות קיומו העלה התיאטרון 33 הצ (כולן תרגום סימולטני לעברית), וכן נטל חלק ב-15 פסטיבלים בינלאומיים מלבד היותו של "יידישפיל" תיאטרון רפרטוארי המעלה מדי שנה או הצגות, איתן הוא מופיע בכל רחבי הארץ, מקיים התיאטרון גם פרויקט תיאטרון לקהילה. צוותים של 3-4 שחקנים בליווי מוסיקלי יוצאים לבתי א סיעודיים ולמוסדות גריאטריים להביא את שמחת היידיש לאנשים שבנ ימיהם אינם יכולים להגיע עוד אל אולמות התיאטרון. התיאטרון, מלבד הצלחתו האומנותית הרבה והחוויה אותה הוא מעניק ל צופיו, פועל מתוך אמונה בחשיבות המוסרית של קיומו. בשבשים זינגר אמ עברית היא שפת הקודש, אך היידיש היא שפת הקדושים. על מנת לזכור להשכיח, היידיש חיה על בימת תיאטרון "יידישפיל".

איך בין די מצבה

ש. פודלאוסקי

כיווייס נישט ווו עס איז דער קבר, פון מיינע נאענטע דאס געביין, ווו געפינט מען איצט אן ארט ווו אוועקצושטעלען א שטיין.

אלע טויטן אויסגעמיטן נישט פארברענט אין פייער אויך, כ'קען די צוגן נישט פארגעסן און די קויעמענס שווארצן רוין...

אוממיסט איך קוק מיר אויס די אויגן יעדן מענטש וואס איך באגעגן כ'זוך אין יעדן ארט און ווינקל און איך הער נישט אויף צו פרעגן.

איך, א קרבן, נישט דער שאכטן, וואס האט לעבן נישט געטארט איך אליין בין די מצבה טיף אין מיר דעם וויי איך טראג. טראג איך זי אין הארצן טיף די מצבה נאס פון טרערן ווי אן אוצר, וואס איך היט און וויין ווען קיינער זאל נישט הערן. אפריל 1976.

מתוך ספרו של ש. פודלובסקי "פון האפענונג א לעצטער פונק", 1997. מר פודלובסקי יליד פיוטרקוב, נשוי לציפורה לבית זידלר מסוסנוביץ.

The Second & Third Generation

דור ההמשך

יצאתי לבד - חזרתי עם חברים

רשמי ביקור בזגלמביה - אוגוסט 1999

מאת: אילה אבידב

ביקור בזגלמביה - אוגוסט 1999

הפעם נסעתי לבד, ללא בני משפחתי, אך חזרתי עם חברים. אנשים שקודם כלל לא הכרתי ועכשיו אני יודעת שהם חברים שלי. כה עזה הייתה חווית המסע לפולין בקיץ האחרון.

בראשית אוגוסט 1999 יצאה קבוצה של כ-40 איש לפולין. הרכב הקבוצה הפעם היה מעט שונה מאשר בעבר. היה מספר זהה של בני כל הדורות (ראשון, שני ושלישי).

כמו תמיד פנינו מועדות בעיקר לחבל ארץ ידוע "זגלמביה". ארץ מכרות הפחם, חבל ארץ בו החלו שורשינו, אך לא טמונים שם.

אחת ממטרות הנסיעה היא ביקור בכל עיר ובכל אתר שקיים שם זיכרון כלשהו לעבר יהודי ועריכת טקס קצר שכולל זיכור (היכן שמתאים) וכמה מילים אודות המקום. כך ביקרנו בסוסנוביץ (בכיכר ע"ש האחים קחי"ן שבשרודולה, בית הקברות הישן ובמונדזייב, ובדולאג). חברי הנהלת הארגון התקבלו לשיחה אצל ראש העיר וסגניו, ואלה התלוו אלינו לטקס שקיימנו בשרודולה. בבנידן בקרנו באתר שבו שכן בית הכנסת המרכזי, משם עלינו לכנסייה ומשם לבית העירייה, שם קבלו את פנינו ראש העיר וחברי המועצה. בצ'לדז' ביקרנו בבית הקברות לכאן הצטרף ראש העיר וחברי מועצת העיר, ובאתר שם עמד בית הכנסת המרכזי. בז'ביירצ'ה התקבלה הקבוצה ע"י ראש העיר וכמה מחברי המועצה. משם נסענו אל בית הקברות המשופץ וגם שם נערך טקס מכובד. בדומברובה ערכנו טקס קצר היכן שהיה בית הקברות בעיר והפעם מצאנו את מצבת הזיכרון במצב של הרס התחלתי. בסלבקוב, בשנים האחרונות, התקבלנו ע"י ראש העיר וסגניו, ערכנו טקס על-יד מצבת הזיכרון - לזכר היהודים שנהרגו על הגשר - שעל גדות נהר הפשמשה. ניסינו להגיע לבית הקברות היהודי אך הדרך הייתה ארוכה ולא ידועה וחזרנו לכיכר העיר ולפאב המקומי לכיבוד קל וכמה מילות ברכה. בקטוביץ הניחו חברי הארגון זר פרחים על האנדרטה הנמצאת במרכז העיר, במקום בו עמד בית הכנסת הגדול..

זמן חופשי ניתן בכל עיר ומקום למען חיפוש שורשים, חר לחצרות המוכרים (למי יותר ולמי פחות). היו גם (כמובן, מדור ההורים) שפגשו מעברם, ולנו, הצופים מן הצד עם המון התרגשות, זוהי חוויה חל שאיננו מתנסים בה בהזדמנויות אחרות.

מטרה נוספת לנסיעות אלה והיא מפגשי-עבודה עם ראשי השלטון והיהודי, ופגישות עם נוער פולני מקומי. חוויה מיוחדת במינה בעי הדור השלישי. החוויה היא על רקע מפגש אישי עם בני גילם וגם רעיוני - הבהרת דעות, גישות והרגשות.

כמו כן, בקרנו (ואי אפשר בלי) באושוויץ, טרבלינקה, וורשה קרקוב ו ייתן ויעמדו לנו, לכולנו, הכוחות לחזור ולבקר במחנות אלה!

אילה אבידב לבית שלזינגר מפעילות דור ההמשך.

אירוע הניווט ע"ש סרן גל לב-רן

The Navigation Event in Memory of Captain Gal Lev-Ran

אירוע הניווט השלישי יתקיים ביום האחרון של הכנס העולמי זגלמביה כנס זורות, בחול המועד סוכות תשס"א (19.10.2000) מקווה להשתתפות של אזרחים רבים מהארץ ומחול' לצד חיילי צה"ל.

במיוחד מצפה המשפחה להשתתפות יוצאי זגלמביה לדורותיה

משפחות חבה ו

באירוע הניווט השני לזכרו של סרן גל לב-רן, שנערך בחול המועד סוכות תשנ"ט, נטלו חלק בני משפחה, חברים, אזרחים ומספר רב של חיילים מיחידות שונות. באירוע קיבלו החיילים והמשתתפים האחרים הזדמנות להכיר את גל, את אישיותו, פועלו ונסיבות נפילתו בקרב. המשפחה רואה בפעילות שבה נוטלים חלק מספר רב של אנשים דרך נאותה להנצחת הבן. גל, שהיה קצין מודיעין וסיור אהב מאוד לנווט במהלך שירותו הצבאי ביצע בעיקר ניווטים ממונעים ברחבי הארץ. גל, בן העיר ראשון לציון, נכדו של אברהם חבה, יליד זביירצה שבזגלמביה, נפל בקרב בלבנון ערב ראש השנה תשנ"ח.

אירוע הניווט השני לזכרו התקיים ביער בן-שמון. הניווט כלל מקצה תחרותי ומקצה עממי. במקצה התחרותי נטלו חלק בעיקר חיילים, חיילות וכן חברי איגוד הניווט הישראלי. במקצה התחרותי השתתפו חיילי יחידות מובחרות בצה"ל, חיילים מיוחדות שונות וחיילים וחיילות מיחידות של גל בחיל המודיעין. הזוכים היו אלה שעשו את המסלול בזמן הקצר ביותר. החלק האחר באירוע היה המקצה העממי שבו משתתפו בני משפחה, חברים והקהל הרחב, משפחות וילדים. בניווט העממי אין חשיבות לזמן. המטרה היא הנאה מהנוף ומהתנסות בלתי שגרתית הכוללת יכולת קריאת מפה והתמצאות בשטח.

בהכנתו של האירוע עמדו חבריו של גל, חברים הצועדים עם המשפחה לאורך כל הדרך ועומדים הכן לכל קריאה ובקשה. ארגון יוצאי זגלמביה תרם לאירוע הניווט וראשי הארגון היו בין העוברים וארחו את קציני צה"ל הבכירים שנטלו חלק ביום הניווט.

בסיום הניווט נערך טקס ביד הזיכרון במודיעין בנוכחות ראשי הארגון, ראש עיריית ראש"צ וראש אמ"ן האלוף מלכה. בטקס חולקו מגינים ליחידות המצטיינות ולנווטים בעלי ההישגים האישיים הטובים ביותר.

New Books

על המדף: ספרים חדשים -

"כעלה נידף" / דוד פישל

"כשאני מהרהר כיום מהיכן סחטתי מתוך גופי הרהר כוחות אדירי והרי לא היה מדובר רק בסבל של רעב... כולנו, כל האסירים היהודים הריכב סבלו מקור, עבודות פרך וייסורים... חוסר כל תנאים אנו החזיק אותנו בחיים? - זאת היתה התקווה שעוד מעט מכה לראו של הרשעים הנאצים..." כתב דוד פישל, בספרו "כעלה נידף". ומש מתמצתים, למעשה, את קורותיו ואת קורות אלפי נערים יהודיים אימה חוועה. ימים בהם כילה הצורך הגרמני את יהדות אירופה "כעלה נידף" הוא מקדיש לזכרם של הוריו, אחיו ואחותו שנספו.

דוד, המתגורר כיום עם בני משפחתו בעפולה, משחרר בספרו טפח הוא מעביר אותנו דרך ימי נעוריו בסוסנוביץ, הקורות אותו בתקופה ועד הגעתו לעפולה. עפולה בה הוא חי כיום ומוכר ברחבי ה"גרעיני עפולה" להם יצא מוניטין בכל מדינת ישראל. מבית חם אותו אולץ לנטוש עם הגירוש האכזרי של יהודי עירו, הוא מיטלטל עבודה ומחנות ריכוז נוראים. את מה שעבר עליו הוא מתעד בל את אותם הימים הנוראים שהיו רצופים התעללות בהמית ש באסירים היהודיים. המחנות בהם הוחזק, יש לזכור, לא היו מחנות אלה היו "דק" מחנות עבודה, אך גם בס נהגו הגרמנים באכזריות הרעיבו את עובדי הכפייה היהודים, התעללו בהם וביצעו במחרידים, שאף דמיון אנושי אינו מסוגל לקלוט אותם, כפי שמצ למעט מקרים חריגים ובודדים, כדוגמת אותם גרמנים, שטאולר וב אשר הצילו אותו ממות בטוח.

המחבר, כאמור, מכיר את ימי נעוריו בסוסנוביץ ומתאר את פעילות הנוער "השומר הצעיר". תנועה בה היה פעיל גם בזמנים שלא וסייע בהקמת בית הספר הימי שלהם "כובשי הים". דוד אינו פוסט העלייה והקליטה במולדת. הוא מציין בצער ובכאב לב את הפרק קליטת העולים, אשר חלק מבני הארץ חטאו בו. הוא מביא אירוס שקרו לו לאחר עלייתו ארצה חאת לאחר שלחם במסגרת גדוד "מ הגיע כמתנדב גח"ל (גיוס חוץ לארץ) והשתתף בכיבוש רמת רחל. את הפרק הזה של זיכרונותיו מסיים המחבר בביקורת נוקבת הישראלית "הותיקה" לה הוא אומר: "עלינו לגרד ולהסיר מעל "החספוס" והשחצנות המאפיינים, לצערנו, את הישראלי ואולי לאמץ בתור סיסמה לאומית דברים מתוך תפילתו של רבי אלימ (בעל נועם אלימלך): "...ותן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חסרונו... ואל יעלה שום שנאה מאחד על חברו חלילה..."

"חלום בין גדרות" / שאול שטרנפלד

זמן קצר לאחר כניסת הגרמנים לעירו סוסנוביץ, מחליט שאול שטרנפלד יחד עם מספר חברים וצעירי בית"ר לעזוב את ביתו, משפחתו ועיר הולדתו ולפנות מזרחה כדי לנסות להגשים חלום - להגיע לארץ ישראל. שאול מקבל את ברכת הוריו ויוצא לדרך. הדרך, שעל פי תקוותו תמשך מספר חודשים, התארכה לכדי שמונה-עשרה שנה. תשע שנים ארוכות עד שעלה בידו לשוב לפולין ועוד תשע שנים עד הגיעו לישראל.

בדרך ארוכה זו מסתכן שאול לא פעם אחת. הוא בורח מסוסנוביץ הכבושה ע"י הגרמנים ללבוב הכבושה ע"י הרוסים. בלבוב, המלאה נמלטים מכל רחבי פולין, פוגש שאול חברים ומכרים מסוסנוביץ. אחרי זמן קצר במקום הוא ממשיך בדרכו צפונה ועולה לביאליסטוק. משם הוא נשלח לליטא ואף מגיע לקרליה שבפינלנד הקרה.

ההתקפה הגרמנית ביוני 1941 על ברה"מ מביאה את שאול לאזור הטאטרים בעומקה של רוסיה ולטייגות של אורל. בתוך כך הוא נאסר ע"י הנ.ק.ו.ד. ונשלח למחנה על היותו ציוני. אך כל זאת לא שובר את רוחו ולא משנה את דעתו וחלומו להגיע לארץ ישראל.

רק באביב 1948, משתחרר שאול מן המחנה ברוסיה ויחזר לפולין. הוא שב לעיר הולדתו סוסנוביץ שעתה היא ריקה מיהודים. הוא ממשיך מערבה ומתיישב בוולבז'ין. שם הוא פוגש קהילה יהודית, קהילה של פליטי שואה, ניצולי המחנות ואנשים ששבו לפולין מרוסיה. בינתיים יוצר שאול קשר עם שתיים מאחיותיו שנותרו בחיים וגרות בגרמניה. הוא גם משתדל להיפגש או לפחות ליצור קשר עם האנשים בהם פגש במהלך נדודיו הרבים ברוסיה.

בוולבז'ין נכנס שאול לפעילות ציבורית, מתחתן ומקים משפחה. ב-1957, עם עליית גומולקה לשלטון בפולין, עולה הוא עם משפחתו לישראל, אותו מקום נכסף אליו שאף להגיע כבר ב-1939. הוא מתיישב בחיפה וכאן נכנס לפעילות אינטנסיבית בארגון יוצאי זגלמביה. שאול עומד מה שנים בראש סניף הארגון בחיפה ופועל רבות למענו.

"חלום בין גדרות" הוא סיפורן של תשע שנות נדודים של איש צעיר המתבגר תוך כדי נדודיו הרבים. בכל התקופה הקשה הזאת שאול שומר על אופיו ואמינותו.

אתה קורא את הספר ועובר מאירוע אחד למשנהו בצורה ברורה ומסודרת תוך כדי הדגשת האירועים העולמיים באותו זמן. הספר כתוב בשפה קולחת ומעניינת. מרגע שהתלת בקריאתו קשה לך להניח אותו ולהתנתק ממנו עד לסופו.

אברהם גרין

יהדות זגלמביה באתר האינטרנט של ביה"ס כצנלסון

ביה"ס כצנלסון בכ"ס, המקיים מזה שנים רבות קשרים ענפים עם ארגוננו, הקים אתר באינטרנט בשם: <http://www.katza.cjb.net>

בתוך האתר ישנו אתר משנה בשם "אתר השואה" שכולו מוקדש ליהדות זגלמביה. באתר תמצאו, בשלב זה, בעיקר תמונות, מירב התמונות הן מקהילת בנדין. באתר מצויה מפת העיר בנדין משנת 1930. על המפה תמצאו נרות מהבהבים. כל הקשה על אחד מהנרות תוביל אתכם לתמונת המקום עליו הקשטם. בנוסף יש תמונות עבר, הווה (בית הכנסת בבנדין, למשל, במלוא הדור ותמונת האנדרטה שנמצאת במקום היום). כן תמצאו אוסף תמונות של יהודי זגלמביה. איסוף התמונות נעשה ע"י בני הרשקוביץ, מפעילי הדור השני בארגון.

כדי להרחיב את אוסף התמונות לערים נוספות של אזור זגלמביה, יש צורך במפות ערי זגלמביה השונות ובתמונות מחיי הקהילות. אם ברשותכם מפות ותמונות אנא פנו לבני 051-558160 Email: hershkov@netvision.net.il שפת האתר עברית. בקרוב יבנה תמונות ומפות תיסקנה ותוחרנה לבעליהם. שפת האתר עברית. בקרוב יבנה אתר יהודי זגלמביה באנגלית גם לצורך הידוק הקשרים עם התפוצות. שם האתר יפורסם בקרוב.

בנוסף לפעילותו באינטרנט מכין ביה"ס מבצע לכל תלמידיו בשם "אנחנו זוכרים". כל תלמיד מקבל "דף עד". לאחר מחקר של עבר משפחתו הוא ממלא את הטופס בפרטי בני המשפחה שנספו בשואה, בני משפחה ניצולים, פירוט המחנות בהם שהו וכל מידע רלוונטי אחר לרבות תמונות. לאחר מסירת הטופס המידע עליו מוקדל לבסיס נתונים מיוחד לביה"ס. על מבצע זה מופקדות המורות רחל קסנר (בת ליוצאי בנדין) ורחל לודמיר. את התוכנה ובסיס הנתונים בנה בני הרשקוביץ, בהתנדבות. לאחר איסוף החומר יש שאיפה שחומר זה יוצג באינטרנט.

המרכז ללימודי השואה ע"ש ז"ר אריה בן-טוב ז"ל

במהלך שנת הלימודים הנוכחית יוגשו ע"י תלמידים מביה"ס כצנלסון עבודות מחקר בנושא השואה. הפעילות הזאת מבוצעת במסגרת העמותה לזכרו של אריה בן-טוב, אשר תעניק לתלמידים המסיימים מלגות. העמותה פועלת בשיתוף פעולה עם ביה"ס והמרכז הפדגוגי ב"משואה". בשנה הבאה יוכרו עבודות המחקר כעבודות גמר ויוגשו למשרד החינוך. התלמידים יזכו בנוסף לפיתוח הסקרנות האינטלקטואלית, העשרה והעמקה בהיסטוריה של עמנו, גם בזיכוי יחידות לימוד, כלומר ציון בתעודת הבגרות.

הנצחות אישיות

אנו מכירים כי במרתף ההנצחה שביד הזיכרון במודיעין נותרו עדיין מקומות להנצחה אישית של בני המשפחה שנספו בשואה. הנצחת שורה אחת חרוטה בשיש שחור עולה \$150. המבקשים להנציח את יקיריהם יפנו לאולם הארגון הפתוח מדי יום רביעי בערב וימלאו טופס עם הפרטים הדרושים.

מי מכיר? מי יודע?

Who knows? who remembers?

משפחת שפיר

אברהם שפיר מחפש מידע על אחותו פולה שפיר. פולה שהייתה בת חמש בשנת 1942, נלקחה מאמה - בהיותה בדולג - ע"י שוטר יהודי והובאה על ידו למשפחת רחן בבנדין ברחוב SACZEWSKA מס. 7 באוקטובר 1942. מה היה גורלם בגטו? והאם הגיעו לאשוויץ? אברהם שפיר, ת"א. טל: 03-6990051.

The Shafir family

Abraham Shafir is looking for information regarding his sister Pola Szafir, who was taken away from her mother at the Dulag, October 1942, brought to Rozen's family in Bendzin, Saczewskash 7, by a Jewish policeman.

What was their destiny at the Ghetto, did they come to Aushwitz?
Tel: 03-6990051. E-mail: Amon99@klan.Com.

יידיש על הבמה בנשף חנוכה

הייתה זו היידיש שכיכבה השנה בנשף חנוכה המסורתי. נשף אשר התקיים השנה באולמי בית המהנדס בת"א, ערב נר רביעי של חנוכה, וכמו תמיד השתתפו בו אנשי זגלמביה לדורותיהם. יצחק גרינגרס ברך על הנרות וי"ר הארגון, אברהם גרין, נשא דברי ברכה.

את החלק האומנותי הוביל הפעם צוות מקצועי. צמד לימור המצוין שר משירי ארץ-ישראל ושירים לועזיים להנאת הקהל. שמאל עצמון, מנכ"ל ה"יידישפיל" ומנהלו האומנותי, יחד עם בתו ענת העלו מופע מוצלח ביותר בידידיש; הקהל התמוגג מנחת למשמע ה"מאמע-לשון".

החברים נהנו מארוחת ערב חגיגית וממוסיקה לריקודים. את הערב חתמה ההגרה המסורתית.

תודה לכל החברים שתמרו את המתנות להגרה ותודה מקרב לב לוועדה המארגנת שהצליחה להפיק השנה נשף מפואר ומוצלח במיוחד. תודה לדיצה אופנהיים, סלה הוברפלד, צבי לנדאו ולולה מגר.

מסיבת פורים

מאת: ריקי ניסן

נפלה בחלקי הזכות להשתתף השנה במסיבת פורים שנערכה בחיפה ליוצאי זגלמביה יחד עם אורחים נכבדים מתי"א, ביניהם יו"ר הארגון מר אברהם גרין. נכחו באולם בני דור ראשון, שני ושלישי. המסיבה אורגנה ע"י סניף חיפה בראשות שאול שטרנפלד. האירוע התקיים באולמי רון.

החברים רקדו ונהנו ממטעמי האולם. ניכר היה על המשתתפים כי עבורם היה זה מעין אירוע משפחתי. כולם הכירו את כולם והאווירה הייתה חמה ועליזה. אישית, חשתי כבת למשפחה מורחבת וכממשיכת דרכו של אבי, אפרים פישל ז"ל, איש בנדין שהיה מעורב בפעילות הארגון בחיפה ואהב להשתתף בכל האירועים שיזם הארגון. חשתי באותן שעות כ"בנדינאית" אמיתית, רק מהדור השני...

אני מקווה, שאנו, בני הדור השני והשלישי נמשיך ליהנות עוד שנים ארוכות באירועים משותפים עם בני הדור הראשון.

מעורב ירושלמי - סיור לילה לבני הדור השני

ביום חמישי ה-18 במאי 2000 יערך סיור לילה בירושלים. הסיור מיועד לבני הדור השני. בתכנית: ביקור מודרך בשכונת מאה שערים (סיור רגלי בן כשעתיים) וארוחת ערב דשנה במסעדה בירושלים.

אוטובוס יצא מתחנת הרכבת ארלחורוב בת"א בשעה 17:00. חזרה משוערת בחצות. הסיור מיועד ל-40 איש. במידה ותהיה היענות יתארגנו סיורים נוספים בהמשך. עלות הסיור למשתתף - 100 ש"ח כולל ארוחת ערב. נא להגיע בלבוש הולם. גברים בכיסוי ראש. נשים בשמלה או חצאית ארוכה. לפרטים נוספים והרשמה, ניתן לפנות:

אילה אבידב. טל: 09-74080518 ורדה לב-רן. טל: 08-9430526

אסנת וקסברג. טל: 09-9013128

מיפוי בית הקברות היהודי בזבירצה

בימים אלה, מכינים עבור יוצאי זבירצה אלבום אשר ממפה את בית הקברות היהודי במקום. האלבום יכלול את השמות ומספרי המצבות. האלבום יימכר במחיר עלות. לפרטים נוספים, נא לפנות למר אברהם חבה, טל: 03 5322070.

פרסים לבני הדור השלישי

הנהלת הארגון החליטה להעניק פרסים לצעירים (בני 13-25), נכדים למשפחות יוצאי זגלמביה, על עבודות בנושא:

הקשר שלי לזגלמביה - סיפור המשפחה לפני ו/או בזמן מלחמת העולם השנייה. כיצד זה השפיע עלי?

בני הדור השלישי למשפחות יוצאי זגלמביה מחמנים לשלוח עבודות: מחקרים, חיבורים, שירים, תוכניות/ מיצגי מולטימדיה פרסים יוענקו לעבודות המצטיינות

המועד האחרון להגשת עבודות: 10.8.2000

את העבודות ניתן למסור במועדון ברחוב פרישמן 23 ת"א, בימי רביעי אחה"צ (טל: 5270919), או לשלוח:

לשאול שטרנפלד, רח' המדרגלית 31 חיפה 34463, טל: 04-8256067 לאילה אבידב, רח' הרב ניסים 15 רעננה 43228, טל: 09-7480518

העבודות תוצגנה בכנס דורות ליוצאי זגלמביה טקס חלוקת הפרסים יערך בערב הסיום של הכנס - סוכות 2000.

BOKER TOW ZNACZY DZIEN DOBRY

Magdalena Wielgus
Uczennica Liceum w Czeladzi

Na zaproszenie Organizacji Żydów Zagłębia Dąbrowskiego, której prezesem jest Abraham Green, w bieżącym roku uczniowie szkół średnich z Czeladzi, Sosnowca, Siewierza, Dąbrowy Górniczej, Będzina, Olkusza, Zawiercia i Katowic odwiedzili Izrael. My uczennice LO w Czeladzi: Magdalena Wielgus, oraz Marta Gierat miałyśmy także przyjemność uczestniczyć w spotkaniach naukowo - edukacyjnych w Izraelu. Warunkiem wyjazdu była znajomość historii narodu żydowskiego, oraz języka obcego.

5 sierpnia 99 wylądowaliśmy na lotnisku Ben Guriona. Od samego początku program był bardzo napięty, ale dzięki temu wiele zobaczyliśmy. Zwiedziliśmy Cezareę - ruiny portów Heroda i teatr antyczny Degustowaliśmy wino na górze Carmel, wspinaliśmy się na Masadę, by obejrzeć wschód słońca, pływaliliśmy w Morzu Martwym. Ponadto spaliśmy w schronisku na pustyni, targowaliśmy się na targach arabskich. Zwiedzaliśmy "pracującą Haifę" i bawiliśmy się w dyskotekach Tel-Awihu.

W Jerozolimie zetknęliśmy się z trzema religiami: żydowską, chrześcijańską i islamem. Niesamowitym przeżyciem była dla nas modlitwa Żydów przy Ścianie Płaczu, nawoływania do modlitwy mułłów z meczetu, a tuż obok rozlegające się pieśni chrześcijańskie. Wyruszyliśmy też do Betlejem i Nazaretu, nad rzekę Jordan i na Górę Oliwną. Przeszliśmy Drogą Krzyżową, siedzieliśmy w Wieczerniku i uczestniczyliśmy w mszy w Bazylice Grobu Pańskiego. Na szlaku naszej wędrówki znalazły się miejsca charakterystyczne dla kultury żydowskiej: Kneset i Wielka Synagoga.

Podczas naszego pobytu w Izraelu uczestniczyliśmy w prywatnym spotkaniu z ambasadorem Polski, a także z wiceburmistrzem Tel-Awivu.

Ważnym punktem pobytu było odwiedzenie miejsc związanych z Holocaustem (Yad Vashem, Modijn). Szczególnie zapamiętaliśmy maksymę z Muzeum Diaspory, która brzmi: **"Pamiętaj o przeszłości, żyj teraźniejszością, wierz w przyszłość."**

TAM W SIEROCINCIE

W suterenie jest ciemnota
Dosyć zimno też tam jest
Tam stoi biedny sierota
Oczy mokre ma od łez
Stoi biedny i duma, nad losem swym
Bowiem zostać sam jeden w mieszkaniu tym
Teraz sobie przypomina tę tragiczną noc,
Kiedy do drzwi waliło milicjantów moc.
Wtedy mu też zabrali jedyną matkę swą.
Bo ojciec umarł mu przed wojną tą.

Ref.:

Miałyśmy również możliwość spotkań z rodzinami żydowskimi. I zgodnie z treścią motto rozmawialiśmy o przeszłości, tragedii Holocaustu i przyszłości - czyli przyjaźni polsko-izraelskiej. Podsumowując naszą wyprawę do Izraela, pragniemy podziękować władzom miasta Czeladź za dofinansowanie wyjazdu i Liceum Ogólnokształcącemu za pomoc. A na koniec pozdrawiamy naszych przyjaciół z Izraela. Szalom!

("Echo Czeladzi" nr.10 /89/)

x x x x x x x x x x x

Ostatni wieczór w Izraelu, wieczór pożegnalny, był jednocześnie wieczorem prezentacji naszego kraju. Polska grupa zaprezentowała wiersze, piosenki Rozmawialiśmy o literaturze i historii, a potem były wspominki, radości i także łzy, że trzeba się już rozstać.

Była to dla nas bardzo ekscytująca i pouczająca podróż. Zapewniono nam opiekę, właściwie rodzinną. Moją koleżankę i mnie w domu państwa Green otoczono ciepłem i serdecznością.

Historia strasznie nas poróżniła, ale mamy nadzieję, że to się zmieni. Mamy nadzieję, że Polska nie będzie zamkniętym etapem życia dla wielu Żydów.

Chcielibyśmy, żeby Polska była nowym rozdziałem życia także dla przyszłych pokoleń. Wielu Polaków i Żydów straciło swoje rodziny i swoich przyjaciół w czasie II wojny światowej, dlatego właśnie więcej nas łączy niż dzieli. Powinniśmy to pielęgnować i szanować.

Pragnę na łamach "Słowa Żydowskiego" podziękować w imieniu swoim i wszystkich uczestników wycieczki Ziomkostwu Żydów Zagłębia w Izraelu i gminom żydowskim Zagłębia, przedstawicielom Żydów polskich, oraz naszym opiekunom: panu profesorowi Szyjkowskiemu i panu profesorowi Sobaszkowi, a także wszystkim innym osobom, dzięki którym odbyliśmy tę wspaniałą podróż.

PS. W sierpniu 99 była u nas 34-osobowa wycieczka z Izraela. Odwiedzili cmentarz żydowski Czeladzi.

Ja gościłam w swoim domu państwa Green.

("Słowo Żydowskie" nr 1 /201/ Warszawa, 24.09.99)

Tam w sierocińcu, gdzie był taki wielki wrzask
Tam, w sierocińcu, ujrzał ją ostatni raz.
Aż zatrzymało mu w piersiach dech
Gdy od niej usłyszał: **"Helf mir! Derbarem dech"**
Teraz wysiedlona. Nie wiadomo o niej nic.
Byłby szczęśliwy gdyby dostał jakiś list;
Małeńki liścik, a byłoby mu trochę lżej,
A tak, to nie wie gdzie ma szukać matki swej.

Nagle ocknął się z zadumy, trochę smutny i zły
Bo mu się przypomniały ostatnie słowa Mamy:
**"Wajn niszt, majn tajrer Icuś. Gib a kiś, majn kind,
Wajl ich wer doch wysiedlet, oj, blajb gezint."**

Ref.:

Tam w sierocińcu.....

Henryk Rozmaryn

Czeladź - Będzin Getto 1942

באירד
תשנ"ז
שונח
את א
נוטלי
גל, ע
בעיק
גל, ב
נפול

אירד
ומקצ
אירג
בצה
המח
בא"ו
משפ
ומה

בהכ
כל ו
הניו
חלל

בטי
עיר
המ

זו
ע
ח
ב
ה
ל

ב

ג

ד

ה

ו

ז

ח

ט

י

יא

יב

יג

יד

טו

טז

יז

יח

יט

כ

כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

סט

סז

סח

Czeladz

HOLOCAUST Wit Gruszka

W okresie międzywojennym tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej na 24 tysiące mieszkańców miasta Czeladzi, mieszkało 1200 Żydów, 5% ogółu ludności. Mieszkała głównie na głównych ulicach miasta jak Będzińska, Grodzicka, Bytomska, Pierackiego, Miłowicka, Szpitalna czy Kilińskiego i oczywiście w Rynku.

Pierwsi Żydzi przybyli do Czeladzi już w 1813 roku. Byli wśród nich zarówno biedni jak i bogaci. Ci ostatni posiadali własne nieruchomości, domy, warsztaty i sklepy, a biedniejsi byli zwykle rzemieślnikami, przeważnie szewcami, krawcami, blacharzami i pośrednikami przy różnych zakupach. Trudnili się także handlem, zwłaszcza handlem obnośnym, często pukali do drzwi mieszkańców i za ich pośrednictwem wszystko można było kupić za gotówkę i na kredyt: nieruchomości, piasek, cegłę, wapno, konia, wóz, krowę, kozę, królika, drobne domowe i latające plectwo, a także odzież.

Utrwaliło się całkowicie błędne przekonanie, że Żydzi nie pracowali fizycznie. W okresie żniw na rynku czeladzkim wystawiali robotnicy i co zamożniejsi rolnicy zatrudniali ich do koszenia żyta, pszenicy i innych zbóż, a później do młócenia cepami. Umawiano się z nimi na 3-4 złotych za dzień pracy plus wyżywienie i spanie w stodole. M.in. mój ojciec zatrudniał robotników do pracy sezonowej. Po kilku dniach, przy posiłkach i w rozmowie okazało się, że byli to Żydzi. Ojciec ich chwalił za to, że mniej biorą za dniówkę i są zdyscyplinowani.

W domu czynszowym mojego ojca, na drugim piętrze mieszkała rodzina żydowska Hila Tropaera, który miał żonę i dwie córki - Elizę i Salomeę. Eliza miała talent kulinarny, a Salomea pięknie haftowała. Hil trudnił się pośrednictwem, świadcząc usługi w sąsiednich Siemianowicach Śląskich. Z Salomeą zaprzyjaźniła się moja starsza siostra, Alodia. Uczyła się od niej haftowania.

Kilka dni przed wyprowadzeniem się rodziny Hila z naszego domu do czeladzkiego getta, Alodia spostrzegła zapłakaną, siedzącą na ławce Salomeę. Kiedy ją spytała co się stało, ta odpowiedziała: "Bóg nas opuścił a siły nadprzyrodzone to wymysł kapłanów i rabinów. Zło straszne opa-

nowało świat. Za kilka dni pójdziemy do getta, a stamtąd pójdziemy na zagładę. "...

Zrozpaczony był również Hil Tropaer. W dniu, w którym jego rodzina opuszczała nasz dom, oddał klucz memu ojcu, usiadł na krześle, długo milczał, poczem powiedział: "Panie gospodarzu, dobrze nam się tu mieszkało. Pan był dla nas dobry i my staraliśmy się być dobrymi dla pana i wszystkich mieszkańców tego domu. Lecz dobro się skończyło, idziemy do getta a stamtąd do piekła nazistowskiego." Mój ojciec próbował zaprzeczać, ale Hil wiedział jaki los czeka Żydów.

Póki getto istniało moja siostra Alodia i jej koleżanki pomagały jak mogły, dostarczając głównie żywność. Po likwidacji getta wszystkie kontakty się urwały (fragm. art. z "Echa Czeladzi", luty 1995)

Czeladz - The Briniza river - צ'לדז - נהר הברניצה

CZELADZKIE CMENTARZE

Antoni Krawczyk

...Nie sposób pominąć tutaj wspaniałego zabytku - największej nekropolii żydowskiej w woj. katowickim - cmentarza przy ulicy Będzińskiej, na którym jest prawie 3000 nagrobków. Kirkut czeladzki należy do stosunkowo młodych tego typu miejsc, bo założono go w 1915 roku, a dopiero w 1988 został odrestaurowany przez Mońka Stawskiego, o czym informuje stała macewowa umieszczona tuż przy wejściu.

(Fragm. z "Zeszytów Czeladzkich" nr 2 - 1995)

8 WRZEŚNIA 1939

Władysław Śliwoń

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Na Bóźnicznej płonie synagoga
Płoną ludzie, płoną pergaminy, płonie chupa
Płoną wszystkie ludzkie nadzieje.

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Wrześniowa noc, a tak widno
A jaki krzyk, Boże, jaki przejmujący krzyk
Czy to ludzki krzyk?

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Małe uliczki wypełnione strachem
Dziś w noc sądu ostatecznego
Nikt nie śpi - nawet ptaki

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Dobry Boże, Wielki Jahwe, Chrześcijański Boże
Ocal choć kilka dusz z otchłani
One zaświadczą całemu światu..

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Gruby mur, średniowieczna brama
Stu będzie ocalonych, nie więcej - stu!
Dobrze to czy źle, dobrze czy źle?

Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek
Jaki cichy poranek, słońce jak pomarańcza
To złota kula toczona przez Syzyfa
Wyszli dozorczy, zmiatają chodniki
Rybny Rynek, Stary Rynek, Nowy Rynek

Władysław Śliwoń

ze zbioru poetyckiego "Naród Wybrany"
(8 września 1939 Niemcy spalili synagogę
w Będzinie.)

Table of Contents

Articles in Hebrew

"Czeladz - Border Town" - The history of the Jewish community in Czeladz.

Abraham Green, "The Jewish cemetery in Czeladz" - The history of the cemetery, renovated by Mr. Monik Stavsky and maintained to the present.

Y. Podlawsky, "I am the tombstone" (poem in Yiddish)

Samuel Atzmon, "Yiddishpil" - The Israeli Yiddish theater.

Shaul Sternfeld, A Dream between the Fences - A book review on Sternfeld's new book, submitted by Abraham Green.

David Fishel, Like a drifting leaf - A book review on Fishel's new book, submitted by Alter Welner.

- Ayala Avidov, "I went alone... and came back with friends - visiting Zaglembie 1999" - Impressions of a trip to Zaglembie.

Articles in Polish

- Wit Grushka, "Holocaust" - The story of the Jewish community in Czeladz during the Holocaust.
- Wladislav Slivon, "September 8 1939" (poem)
- Anthony Krawchick, "Czeladz's cemetery" - The Jewish cemetery
- Henryk Rozmaryn, "The Orphanage" (poem)
- Magdalena Wielgus, "Boker Tov - Good Morning" - Writings inspired by a visit to Israel by a group of Polish high school students

Information

The Captain Gal Lev-Ran Navigation Event

Family members, friends and a large number of soldiers participated in the second navigation event in memory of Captain Gal Lev-Ran on Sukkot 1999. Participants had the opportunity to get to know his character and activities and the circumstances of his death in detail.

Yehonatan, the grandson of Abraham Haba (born in Zawierche) was killed in action on September 1997. His family feels that such an event in which so many people take part is an appropriate way to honor his memory.

The second navigation event took place in the Ben-Shemen forest and included both a popular and a competitive event. Members of elite units of the Israeli Army, male and female soldiers from Gal's unit in the Intelligence Corps and members of the Israeli Navigation Society participated in the competitive event, attempting to cover the course in the shortest time. Family members, friends, including families with children, participated in the popular event. The aim of these events was pure enjoyment. They took pleasure from the scenery and the uncommon experience of reading a map and finding their way from point to point on the course.

Family members and friends assisted the preparations of the event. Zaglembie organization contributed to this event, both in assistance in the organization and in hosting senior IDF officers who also took part in the event.

אירוע הניווט ע"ש סרן גל לב-רון

The Navigation Event in Memory of Captain Gal Lev-Ran

The third navigation event will be held on the last day of Zaglembie World Gathering - Generations Conference on Sukkot (Oct. 19, 2000). The family hopefully anticipated broad participation of individuals in addition to the soldiers and IDF officers. The family especially awaits the participation of generations of Zaglembians.

The Haba and Lev-Ran families

The Hanukkah Gala - Yiddish on Stage

This year at our traditional Hanukkah Party Yiddish was the star. The party took place on the night of the fourth candle, and as usual, Zaglembians of all generations participated. The candle lighting ceremony performed by Isaac Greengras and the organization chairman, Abraham Green, blessed the members.

This time, a professional team led the artistic segment of the evening. The excellent "Limor duo" sang old Israeli and foreign songs, to the enjoyment of the audience. A pleasant surprise was the show in Yiddish. Samuel Atzmon, Manager and Artistic Director of the "YiddishShpiel", with his daughter, Anat., presented a most successful performance in Yiddish - the audience was delighted by the "Mamelushen" entertainment.

Members enjoyed the festive dinner that was accompanied by beautiful melodies from the orchestra. The evening ended with the traditional lottery and prize distribution.

Zaglembie Jews on the Katzanelson High School WebSite

Over the years our organization has maintained strong ties with the Katzanelson High School in Kfar-Saba who have recently established a website called : [Http://www.katza.cjb.net](http://www.katza.cjb.net)

Incorporated in the website is a sub-site called the Holocaust studies, devoted to Zaglembie Jewry. At present, visitors to the site will find photographs, most of which are from Bendzin including a map of Bendzin from 1930. By clicking on each of the flickering candles on the map, the visitor is led to photographs of the place on the map. In addition the site has photos from the past and present (for example, pictures of Bendzin's synagogue, and the memorial on the site today). The site has also a collection of photos of Zaglembie Jews, gathered by Benny Hershkowitz, an active second generation member of our organization. We appeal to any of you who has any maps of Zaglembie region or pictures. We would like to expand the collection and pictures from the every day life etc. Benny would be very happy to take good care of your pictures and return them as soon as they are on the site. The website is in Hebrew. We plan to construct a website of Zaglembie Jewry in English with the aim of strengthening ties with Zaglembians in the Diaspora. In the near future, we will publish the name of the site. Benny: Tel: 051-558160. E-mail: hershkow@netvision.net.il

Personal Commemorations

We remind you that in the Commemoration Valley in the Modiin Memorial site, there are still places left for personal commemorations of family members that were killed in the Holocaust. One engraved line of commemoration in black marble costs \$150. Those who wish to commemorate their beloved ones can contact the organization.

Zaglembie Generational Gathering

Dear friends and fellow Zaglembians,

As we enter the new millennium, 55 years after the victory over Nazi Germany, the Zaglembie World Organization has decided to hold an intergenerational worldwide gathering for descendants of Zaglembie. This year's event will be held in October 2000 during Hol Hamoed Sukkot, in Israel.

World War II saw the scattering of surviving Zaglembian Jews across the five continents, with the majority of our people having settled in Israel. This generational ingathering will be an opportunity for the many of us from outside Israel to see the country and experience her culture.

Our hope is that this gathering will provide a chance for the generations to get to know each other, share their stories, and exchange ideas. Our aim is to preserve both the memory of the Jewish culture as it existed in Zaglembie, and the Holocaust, as responsibility for the preservation passes from the first generation to the next.

The program will include trips and ceremonies at meaningful sites. Particular focus will be given to the Conference day which will feature information about Zaglembie. The first generation will share their experiences and stories in a variety of ways, with each community having the chance to meet separately. The gathering will culminate in a special gala event in a major Tel-Aviv hotel.

We invite all the Zaglembian descendants in Israel and abroad to join us and participate in this important undertaking. You are welcome to bring

your entire family. By doing so, we all share in the perpetuation of our sacred communities.

The gathering will feature discussions on different issues establish a future working plan that will sustain the organization. The future of the organization depends on the succeeding generations being involved. In truth, much of the planning and preparation of this gathering was done by members of the second generation who were instrumental in initiating the gathering and seeing it through to fruition.

Our hope is that this meeting will be the first step in forging a long term relationship between younger descendants from Zaglembie in Israel and around the world, fostered by the use of modern technology : a relationship that will be crucial to the future of the organization.

My dear friends, plan ahead so that you may join us in this important meeting. Honor us with your presence and that of your whole family. We, as the organizers will do our best to make you feel welcome and be glad you came.

We all look forward to the success of the gathering and the accomplishment of our goals. With Passover approaching , I wish you all, a Happy and Kosher Passover.

Abraham Green - Organization Chairman .

Zaglembie World Organization is proud to welcome you to our International Gathering

Zaglembie - Generational Gathering

On Sukkot 16-19 October 2000
Israel

*Program

Monday - 16 October

Opening ceremony to be held at Yad Hazikaron in Modiin
Guided tour of Neot Kedumim, Latrun Armory & Museum, and the Memorial Sculpture of the Burning Scrolls

Tuesday - 17 October

Day in Jerusalem with guided tour including : Yad Vashem,
Ceremony in the Valley of the Perished Communities

Wednesday - 18 October

Conference day

including: Workshops, Lectures, Multimedia Presentation,
Literary and Artistic Displays
Panel by and on The Second Generation
Digging your roots - Jeff Cymbler
The computer as a tool for Holocaust Studies

Thursday - 19 October

08.30 a.m. The Navigation Event in memory of Captain Gal Lev-Ran in conjunction with Elite Zahal (IDF) Unites (March with the soldiers!)

07.00 p.m. Gala Closing Event and Banquet

with star-studded performances and awarding of the prizes of the Third Generation

*there may be changes in the program. A final detailed program will be distributed at the opening of the Gathering..

Registration Fee

\$180 per Adult / \$80 per youth (up to age 20) inclusive of all activities
Payment by check not later than 15 June payable to Zaglembie World Organization. Send to :

- Mr. Monik Mager at 47 Jabotinsky St., Holon 58279.
- or Miss Yona Kobo at 4 Weiss St., Tel-Aviv 69124.

Payment by direct bank transfer to the Zaglembie World Organization,
Bank Leumi, Branch 802 Tel-Aviv , Account 10263/56

Bring Your Entire Family!
See old friends and make new ones!

Yom Hashoa Memorial Service Yizkor for Zaglembe Martyrs

The ceremony will take place on
Tuesday, May 2, 2000 at 16.00 hrs
at Yad Hazikaron in Modiin

Rabbi Israel Meir Lau
Chief Rabbi of Israel
Mr. Michael Kleiner
Knesset Member
Mr. Abraham Green
Zaglembe Organization Chairman

Mr. Chaim Adler

Zlil Yarok Chore
conducted by Martin Moskowitch

Recitation : Second & Third Generation

Yad Vashem

Yad Vashem Museum is about to set out on a project of collecting artifacts and stories from the Holocaust. Closer to the conference during Sukkot, we will provide further details.

יד ושם

מחיאון יד ושם נערך לאיסוף חפצים ותצלומים עם סיפורים אישיים מתקופת הקורות הכנס שיערך בסוכות נפנה אליכם בפורטים נוספים.

Zaglembe World Organization

Prizes to be Given to the Third Generation

The organization's Board has decided to award prizes to the younger generation (ages 13-25), descendants of Zaglembe survivors for original works on the topic of

Relationship to Zaglembe - the story of my family before and during W.W.II, and its influence on my life.

Third generation descendants are hereby invited to submit their original works : research papers, creative compositions, songs lyrics and poetry, multimedia presentations

All entries will be on display at the
Zaglembe Gathering of Generations
in Israel, October 2000

Prizes for the outstanding entries will be awarded in person at the Gathering's Gala closing event

English entries may be submitted up until 10 August 2000 to
Suzanne R. Kaufman, Oetting & Company, 1995 Broadway
Suite 402, New York, NY 10023 USA

הננו מתכבדים להזמין

לעצרת הזיכרון לשואה ולגבורה תש"ס

ולטקס התייחדות עם קדושי זגלמביה

ביד הזיכרון שביער מודיעין (ליד מבוא מודיעים)
ביום שלישי כ"ז בניסן תש"ס
2 במאי 2000 בשעה 16.00

דברים: כב' הרב ישראל מאיר לאו - הרב הראשי לישראל
ח"כ מיכאל קליינר - בן ליוצאי זגלמביה
מר אברהם גרין - יו"ר ארגון יוצאי זגלמביה

תפילת אזכרה: החזן העולמי חיים אדלר

שירה: מקהלת צליל ירוק
בניצוחו של מרטין מוסקוביץ

קטעי שירה ופרוזה - בני הדור השני והשלישי

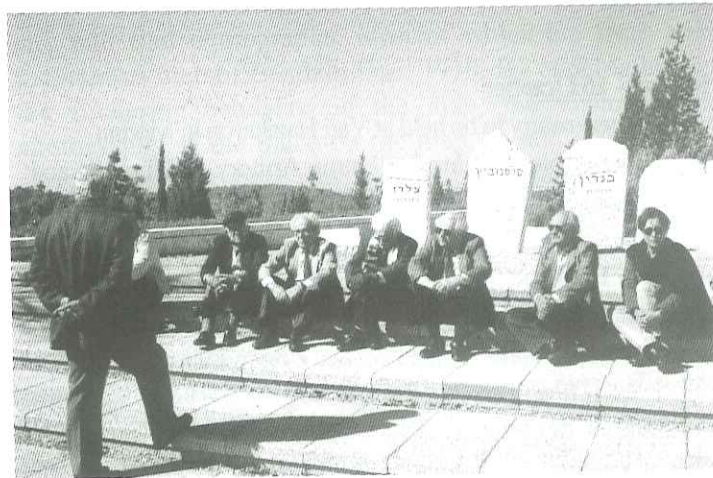
יוצאי זגלמביה ובני ביתם מוזמנים

דמי חבר

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מבוטלות. הכיסוי הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה, על 120 ש"ח. אנו מבקשים מכל חבר שטרם שילם את דמי החבר לעשות זאת בהקדם. את דמי החבר ניתן לשלם:

- ישירות לחשבון הבנק - בנק לאומי, סניף 802 (רחוב אלנבי, ת"א) לזכות "ארגון יוצאי זגלמביה" חשבון 98084/48.
- (המשלם בדרך זו מתבקש לרשום את שמו וכתובתו כדי שנדע למי ולאן לשלוח קבלה).
- לגב' סלה הוברפלד - באולם הארגון הפתוח בימי ד' בערב.
- למר משה מגר - חולון, טל. 03-5057873
- לגב' הדסה קנטור - ר"ג, טל. 03-6775605
- למר שאול שטרנפלד - חיפה, טל. 04-8256067

השנה הוספנו, לנוחיותכם, שובר תשלום לדמי החבר. את השובר ניתן לשלם בכל אחד מסניפי בנק לאומי. נא מלאו את השובר בתשלום עבור דמי חבר - כל תרומה נוספת תתקבל בברכה.

ראשי מרכז הארגונים וראשי התאחדות יוצאי פולין מבקרים ביד הזיכרון במודיעין
Executives of the Center of Holocaust Survivors Organizations and members of the Association of Polish Jews in Israel visit Yad Hazikaron in Modiin

עריכה: חני אורן-בוטוב, אברהם גרין, אלתר ולנר, אנה צ'וויאקובסקה, יונה קובו-קוטליצקי, הדסה קנטור
עריכה לשונית: חני רייטר-גיטלר, עריכה גרפית והדפסה: דפוס קוניאק.

כתובת המערכת: ארגון קהילות יוצאי זגלמביה, פרישמן 23, ת"א 63561.
מס' החשבון של ארגון קהילות יוצאי זגלמביה: בל"ל 802 חש' 98084/48

Zaglembe World Organization, 23 Frishman St., Tel Aviv 63561, Israel
For contributions: Bank Leumi, Branch No. 802, Account No. 10263/56